

Thành phố Đồng Hới với diện tích 155,71km², là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học của tỉnh Quảng Bình, trong quá trình hình thành và phát triển. Nằm ở vị trí giao thông thuận tiện, có quốc lộ 1A và tuyến đường sắt Bắc - Nam chạy qua, có sân bay Đồng Hới nằm cách trung tâm thành phố không xa. Thành phố Đồng Hới còn là đầu mối giao thông quan trọng giữa miền Bắc và miền Nam. Khách đi du lịch theo tuyến quốc lộ 1A ngày càng tăng, lượng du khách đến với Quảng Bình theo đó cũng tăng. Số lượt du khách lưu trú tại Quảng Bình ngày một đông hơn bởi nơi đây tiềm năng du lịch đang và đã được khai thác rất bài bản, hệ thống, khách sạn dần được nâng cấp và xây mới hiện đại, khang trang.

Đánh giá tài nguyên du lịch là phát hiện các giá trị hiện hữu của các tài nguyên du lịch theo mức độ thuận lợi của chúng cho các hoạt động du lịch - nghỉ dưỡng của con người, liên quan tới tất cả các loại hình du lịch, đồng thời cũng có thể chỉ cho một loại hình du lịch cụ thể. Hoặc đánh giá

tài nguyên du lịch được hiểu là việc xác định mức độ phù hợp của tài nguyên cho các loại hình du lịch khác nhau. Tài nguyên du lịch là giá trị của các thành tạo, tính chất của tự nhiên, các sản phẩm do con người hay cộng đồng tạo nên, là nhân tố chính tạo ra sản phẩm du lịch, thoả mãn nhu cầu về chữa bệnh, thể thao, nghỉ ngơi giải trí hay tham quan du lịch. Vì vậy, đánh giá tài nguyên du lịch cũng chính là đánh giá các thành tạo, các tính chất của tự nhiên, đánh giá các sản phẩm do con người hay cộng đồng tạo nên, xem chúng có khả năng thu hút khách hay có khả năng khai thác phục vụ phát triển một loại hình du lịch nào đó nói riêng và phát triển du lịch nói chung. Từ đó có thể thấy rằng tiêu chí đánh giá phụ thuộc không chỉ vào yêu cầu phát triển du lịch nói chung mà còn phụ thuộc vào yêu cầu của từng loại hình du lịch cụ thể, vào từng thị trường khách cụ thể. Do vậy, những nhận xét chung chung theo kiểu mô tả như điều kiện khí hậu thuận lợi, có nước khoáng phục vụ du lịch chữa bệnh... không được coi là đánh giá. Lý do được

chỉ ra là điều kiện đó có thể là thuận lợi cho loại hình du lịch này song không phù hợp với loại hình du lịch khác.

Thành phố Đồng Hới đang đã hấp dẫn du khách bởi một quần thể khu du lịch với những nét đặc trưng tiêu biểu của một thành phố ven bờ biển. Đến với thành phố Đồng Hới, du khách có thể tham gia vào nhiều loại hình du lịch như: du lịch nghiên cứu, du lịch sinh thái, nghỉ dưỡng... Thành phố Đồng Hới còn có nhiều di tích, danh thắng.

Các tài nguyên sinh cảnh biển trong khu vực du lịch Đồng Hới chủ yếu là các bãi biển. Các bãi biển ở đây tương đối sạch và đẹp có thể tạo được cảm giác thoải mái cho du khách trong loại hình nghỉ dưỡng và một vài loại hình du lịch khác. Đây lại là khu vực gắn liền với khu trung tâm hành chính địa phương có các di tích lịch sử văn hoá nổi tiếng như hệ thống thành luỹ Đào Duy Từ và một số di tích cách mạng. Khu vực này tập trung của các loại hình dịch vụ cho du lịch (điểm tập kết, cơ sở lưu trú, thông tin liên lạc, cung cấp nhu yếu phẩm, phương tiện di chuyển và là điểm dừng chân của hầu hết các tours đến và đi qua Quảng Bình).

Bãi biển Nhật Lệ trải dài theo bờ biển từ Cửa Nhật Lệ đến bãi tắm Quang Phú, bao gồm cả khu vực đồi cát và các hồ nước ngọt đan xen. Mỗi điểm nghỉ ngơi, tắm biển gắn với một nhà hàng hay khách sạn trên bờ. Bãi biển Nhật Lệ có ưu thế nổi trội là bãi biển ngay cạnh cửa sông Nhật Lệ nên có sự dung hợp giữa 2 sinh cảnh sông và biển. Biển Nhật Lệ chiều dài 7km với bãi tắm đẹp, bờ biển thoải, cát trắng, môi trường trong lành, nhiệt độ về mùa hè từ 28 - 32^oC, có đường giao thông thuận lợi từ trung tâm thành phố Đồng Hới ra biển Nhật Lệ chỉ 0,5km, và nhiều món ăn dân dã khác. Bãi tắm Nhật Lệ nối liền với cửa sông Nhật Lệ. Sông Nhật Lệ, biển Nhật Lệ cũng có nhiều truyền thuyết và giai thoại về tên gọi này. Giai thoại thứ nhất giải thích rằng tên gọi sông Nhật Lệ, là nước mắt của cô gái đẹp con vị thần ở làng Văn La. Do không kết duyên được

với chàng trai làng Võ Xá, ngày đêm ra ngồi ở Cồn Soi khóc, nước mắt nàng hòa vào nguồn lạch chảy xuôi ra biển tạo thành dòng sông như bây giờ.

Giai thoại thứ hai lại giải thích rằng: Huyền Trân công chúa, vâng lệnh vua cha, đi làm vợ vua nước Chiêm Thành. Khi đi qua nơi này, ngoảnh lại nhìn cố quốc, nước mắt ly biệt đã chảy thành sông Nhật Lệ. Nhiều giả thuyết cho Lệ là đẹp chứ không phải là nước mắt. Vì họ căn cứ vào bài thơ Nhật Lệ giang (1470) do vua Lê thánh Tông sáng tác khi đi đánh Chiêm Thành mà nên địa danh Nhật Lệ. Các giả thuyết, huyền thoại kể trên đã góp phần làm tăng thêm hiệu ứng tâm lý - thẩm mỹ về vẻ đẹp thơ mộng, diệu kỳ, tên gọi Nhật Lệ, vừa rất hiện thực, vừa rất lãng mạn. Trên cửa biển Nhật Lệ ngắm bình minh ngút ngàn biển khơi, tàu thuyền đánh cá vào ra tấp nập. Có bờ cát trắng trải dài, hoang sơ, thoải thoải rất thích hợp cho khai thác du lịch biển.

Đây là một địa bàn rất phù hợp cho phát triển loại hình du lịch nghỉ ngơi, chữa bệnh, thưởng ngoạn và cả du lịch công vụ (mục đích chính là công tác hội nghị, gặp gỡ...). Nhật Lệ được coi là bãi biển khá lý tưởng, nằm gần trung tâm thành phố Đồng Hới, nơi có mật độ dân cư cao và các luồng giao thông huyết mạch. Dù có những biến động nhất định về sự bồi lở do tác động điều kiện tự nhiên nhưng nhìn chung bãi biển ở đây cao, dài, cạn và sạch sẽ. Sự nhộn nhịp ngày càng tăng của lượng người nghỉ ngơi và tắm ở bãi biển này trong những năm qua như là thước đo đánh giá những tiềm năng, thực tế và triển vọng lâu dài.

Bãi biển Bảo Ninh và làng văn hoá du lịch Mỹ Cảnh: không gian du lịch tập trung tại khu nghỉ dưỡng Sun Spa Resort Mỹ Cảnh. Từ thành phố Đồng Hới nhìn qua Bảo Ninh như một bức tranh sống động với những mái ngói đỏ tươi, những rặng dừa xanh với những bãi cát trắng mịn chạy dài. Bảo Ninh “chang chang còn cát...” - quê hương của Mẹ Suốt anh hùng đã một thời hiên ngang chèo thuyền đưa bộ đội sang sông giữa làn mưa bom bão đạn của đế quốc Mỹ. Cũng có thể

thấy Bảo Ninh như một bức tường thành chỡ che cho thành phố Đồng Hới. Không chỉ có vậy, Bảo Ninh còn là xứ sở của những lời ca, điệu hò trầm bổng thiết tha mang nét riêng của những người dân sống ven biển Quảng Bình.

Bảo Ninh có rừng dương liễu chạy dài theo bờ biển, có những hàng dừa in bóng xuống dòng Nhật Lệ trong xanh, có tục thờ cá ông (Cá Ngài) gắn với truyền thuyết cá Ông cứu người đầy sự tôn kính, có câu hò khoan, hò hụi, hò mái đẩy lan tỏa trên sông mỗi sáng, mỗi chiều và nhất là trong những đêm hội làng. Chiếc cầu hiện đại và duyên dáng đã được bắc qua sông Nhật Lệ nối Bảo Ninh với thành phố Đồng Hới tạo thuận lợi cho du khách đến với Khu du lịch Mỹ Cảnh - một địa chỉ tham quan du lịch nghỉ dưỡng kỳ thú, đồng thời cũng là một điểm du lịch công vụ có uy tín. Bên cạnh du lịch biển, đến với Bảo Ninh, du khách còn có thể viếng thăm nhiều di tích văn hoá lịch sử như luỹ Trường Sa, Đồn Sa Chuỳ, quê hương Mẹ Suốt anh hùng. Khu nghỉ dưỡng Sun Spa Resort được xây dựng theo cấu trúc một làng văn hoá du lịch đã góp phần làm tăng giá trị tâm lý - thẩm mỹ, hấp dẫn du khách.

Luỹ Thầy (còn gọi là luỹ Đào Duy Từ) gắn liền với nhà chiến lược quân sự tài ba Đào Duy Từ. Ông là người xã Hoa Trai, huyện Tĩnh Gia, tỉnh Thanh Hoá. Luỹ thầy được Ông hiến kế chỉ huy xây đắp bằng tất cả tài năng và tâm huyết của mình, nó là một hệ thống thành luỹ mang tính chất phòng ngự, được hình thành trong cuộc chiến tranh Trịnh - Nguyễn (thế kỷ XVII - XVIII) gồm các luỹ: Trường Dục, Nhật Lệ, Trường Sa thuộc thành phố Đồng Hới và huyện Quảng Ninh.

Quảng Bình Quan một trong ba cửa ải của luỹ Trấn Ninh, từ chân núi Đầu Mâu đến cửa biển Nhật Lệ, do Đào Duy Từ một nhà chiến lược, quân sự thiên tài thiết kế và chỉ đạo thi công, xây đắp cùng lúc với chiến luỹ vào năm 1631, trong cuộc nội chiến giằng co khốc liệt giữa hai thế lực Trịnh - Nguyễn, cát cứ Đàng Trong và Đàng Ngoài, kéo dài gần hai thế kỷ. Năm Minh Mạng thứ 6 (1825), xây lại bằng gạch đá. Năm thứ 17

(1837) đúc cửu đỉnh, lấy hình tượng khắc vào nghi đỉnh. Năm Thiệu Trị thứ 2 (1842), xa giá Bắc tuần, vịnh ba bài thơ khắc vào bia ngoài cửa quan. Quảng Bình Quan là một di tích kiến trúc nghệ thuật thời Nguyễn, đồng thời cũng là một di tích lịch sử, văn hoá, nơi lưu niệm những sự kiện lịch sử đã diễn ra trong suốt chiều dài lịch sử qua hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, giặc Mỹ đã dùng bom huỷ diệt, Quảng Bình Quan chỉ còn lại phần móng. Tháng 12-1994 di tích được phục hồi. Quảng Bình Quan đã đi vào tiềm thức của người dân Đồng Hới nói riêng, của Quảng Bình nói chung và đã trở thành một biểu tượng văn hoá của tỉnh Quảng Bình.

Thành Đồng Hới, tên chữ: Định Bắc Trường Thành chủ yếu tuyến hào phía hai bên thành. Thành Đồng Hới ghi dấu nhiều sự kiện lịch sử quan trọng, từ thời Lý Thánh Tông và Lý Thường Kiệt đi chinh phạt giặc Chiêm Thành (thế kỷ XI), Trần Duệ Tôn (thế kỷ XIV), Lê Thánh Tông (thế kỷ XV) đi kinh lý phương Nam. Mảnh đất bi hùng này còn chứng kiến cuộc hành quân thân tước của người anh hùng Nguyễn Huệ. Đến thế kỷ XVII trên mảnh đất thành Đồng Hới là vùng “phên dậu” tranh chấp đất đai và quyền lực giữa hai tập đoàn phong kiến Trịnh - Nguyễn suốt 45 năm (1627 -1672) gây nên cảnh “nồi da xáo thịt”, “huynh đệ tương tàn”. Từ khi được xây dựng cho đến nay, thành Đồng Hới là trụ sở của cơ quan đầu não của của các thế lực thống trị địa phương và là trung tâm kinh tế, chính trị, văn hoá của một vùng, một phủ và của tỉnh Quảng Bình. Hiện nay, thành và các cổng thành Đồng Hới cũng như hào bao quanh đang được trùng tu, tôn tạo dần để trở thành một địa chỉ tham quan du lịch của tỉnh Quảng Bình.

Hồ Bàu Tró với diện tích du lịch dới ven bờ và mặt nước rộng (1.300m x 300m). Đây là hồ nước ngọt nằm giữa đôi cát ven biển, thuộc phường Hải Thành, thành phố Đồng Hới. Hồ Bàu Tró cũng là một kho tàng truyện dân gian. Người ta nói Bàu Tró sâu không đáy và thông với Bàu Sen, Trốc Vực ở Lệ Thủy. Cảnh Bàu Tró có đền

thờ Long Vương, trong đó có hai vỏ lúa bằng hai quả xoài cỡ lớn, tượng trưng cho nghề trồng lúa nước của người xưa ở đây đã đi vào huyền thoại. Do vị trí của Bàu Tró nằm ngay sát cửa biển Nhật Lệ, lại là một hồ nước ngọt có trữ lượng lớn (không bao giờ cạn), nằm lọt thỏm giữa rừng thông ven biển nên nơi đây có thể trở thành khu vực liên kết với bãi tắm Nhật Lệ để thành khu du lịch sinh thái nghỉ dưỡng liên hợp có hiệu ứng tâm lý - thẩm mỹ cao.

Vực Quành trải rộng theo sườn phía Đông của khu đồi Tây Đông Hới, diện tích 30ha bao gồm cả mặt nước. Phần phía Đông chạy theo ven đường Hồ Chí Minh. Làng kháng chiến trong chống Mỹ, hay còn gọi là Khu du lịch sinh thái văn hóa lịch sử Vực Quành nằm cách trung tâm thành phố Đông Hới chừng 8km, với diện tích khoảng 10ha, tọa lạc trên một ngọn đồi thấp, xung quanh là khe suối, cây cối xanh tươi... Ông Liên một người con Hà Nội đã sống và chiến đấu trên mảnh đất Quảng Bình đã tái hiện sinh động mảnh đất một thời chiến tranh anh dũng của thế hệ trước, từ cụ già đến em nhỏ, các ngành nghề từ trạm xá, trường học cho đến nhà mẫu giáo, từ giao thông đến cuộc sống sinh hoạt thời chiến của con người nơi đây. Những hố bom gọi lại cảnh hủy diệt chết chóc, những vỏ bom bi nằm chồng lên nhau. Đặc biệt nhất là tấm ảnh đặt trước lối vào với dòng chữ "tất cả để chiến thắng giặc Mỹ xâm lược" được viết trên những vỏ bom thời kỳ chiến tranh phá hoại của giặc Mỹ. Ngôi nhà ở của trung tâm chỉ huy bây giờ làm nơi tưởng niệm các liệt sĩ, những chiếc bàn đã chiến được ghép lại bằng gỗ bạch đàn. Tất cả như còn đâu đây hình ảnh cuộc họp dưới pháo sáng và tiếng gầm rú của đạn bom máy bay Mỹ. Những bờ suối, gốc cây như còn vang vọng đâu đây tiếng hô của các anh bộ đội của thanh niên xung phong, đã hy sinh trên mảnh đất Quảng Bình. Những căn nhà chỉ nhô phần mái lên trên mặt đất, trong chiến tranh gọi là nhà hầm từ lớp học cho đến bệnh viện được mô phỏng một cách trung thực nhất, tất cả đều sinh hoạt dưới mặt đất,

để tránh bom đạn của địch, hệ thống hầm hào chạy quanh co xung quanh xóm làng. Những căn nhà của người dân với những tấm gỗ ghép lại với nhau, đâu đó là những bức tường vách đất, những chiếc mũ rơm, những xe đạp phát điện sáng... Cả không gian của một thời khốc liệt được hiện lên sinh động và hấp dẫn lôi cuốn người xem. ở đây, mỗi hiện vật, mỗi tác đất, ngọn cỏ, hòn đá... cũng là minh chứng nhắc lại cho thế hệ trẻ hôm nay và mai sau một thời đạn bom chiến tranh khốc liệt và tinh thần quật cường bất khuất của con người Việt Nam trong sự nghiệp đấu tranh bảo vệ Tổ quốc, là địa chỉ độc đáo, thu hút khách du lịch trong nước và quốc tế.

Bên cạnh đó thiên nhiên biển trời đã ưu ái dành tặng cho vùng đất này những miếng ngon vật lạ. Mực, cá, tôm thơm ngon ngọt. Con hào, nghêu, sò huyết lớn hơn nơi khác, hăm hấp nước lắc lự ngọt lịm. Cá mú, cá hổ, cá chim, cá bả trầu, cá hồng, cá chình, cá hanh. tươi ngon. Vùng cửa sông nên có đủ các loài cá ở nước ngọt, nước lợ, biển. Khách từng trải, nếm đủ sơn hào hải vị các miền, vẫn cho rằng thức ăn ở đây có hương vị đậm đà riêng.

Các tài nguyên du lịch trong khu vực du lịch Đông Hới trên đây tuy có dấu ấn về nội dung văn hoá - lịch sử có thể có giá trị tâm lý - thẩm mỹ nhưng hầu hết các công trình này đã bị thiên nhiên và con người huỷ hoại, các công trình xây dựng với công năng là trấn giữ trong chiến tranh, không được quan tâm nhiều về giá trị kiến trúc, không có các cấu trúc đặc biệt nên khả năng kích thích tìm tòi, khám phá, tâm lý chiêm nghiệm của du khách không cao nếu không có những đầu tư có chiều sâu.

Vì lẽ đó, ngoài loại hình nghỉ dưỡng và dịch vụ lưu trú, ẩm thực, khu vực du lịch Đông Hới và vùng phụ cận chưa hội đủ các giá trị tâm lý - thẩm mỹ để hình thành những tours du lịch độc lập mà đòi hỏi phải có sự liên kết vùng, lấy Đông Hới làm điểm khởi đầu.

T.T.N